

ក្រុមបេឡាវិការពារក្តី នួន ឡា
NUON CHEA DEFENCE TEAM

Phnom Penh, 14 Januari 2017

Aan de Deken
van de Orde van Advocaten
te Amsterdam

Geachte confrère,

In antwoord op uw mail van 7 december jl. met daarin de aanvullende klacht van de rechters van de Trial Chamber (TC) van de Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia wegens onbetamelijk handelen mijnerzijds bericht ik u als volgt.

1. Ik verzoek u allereerst als hier herhaald en ingelast te beschouwen hetgeen ik u bij brief van 21 april 2016 heb geschreven naar aanleiding van de eerste klacht.
2. In aanvulling hierop leek het mij goed twee relevante ontwikkelingen sinds 21 april 2016 te schetsen.
3. Allereerst dient vermelding dat op 21 november 2016 de Supreme Court Chamber (SCC) uitspraak in hoger beroep heeft gedaan in het eerste proces tegen mijn cliënt (zaak 002/01)¹. Het vonnis in eerste aanleg is op een substantieel aantal onderdelen vernietigd en Nuon Chea is op meerdere onderdelen alsnog vrijgesproken van hetgeen hem is tenlastegelegd. Hoewel het arrest niet op alle onderdelen even begrijpelijk of logisch is (vermoedelijk vanwege compromissen tussen de nationale rechters en internationale rechters), is het verschil in juridische kwaliteit met het vonnis in eerste aanleg groot.
4. Niettegenstaande het feit dat Nuon Chea ondanks de meerdere vrijspraken in hoger beroep opnieuw tot levenslang is veroordeeld, geeft het arrest in elk geval blijk van

<https://www.eccc.gov.kh/en/document/court/supreme-court-chamber-judgement-appeal-0>

een aanzienlijk mindere mate van vooringenomenheid van de rechters jegens de twee verdachten dan uit het vonnis in eerste aanleg blijkt. Op de persconferentie na afloop van de hoger beroep uitspraak heb ik dan ook desgevraagd aan journalisten erkend dat de ECCC als instituut door deze uitspraak van de SCC een zekere mate van legitimiteit had teruggewonnen. Dit ondanks het feit dat de SCC niet de in mijn brief van 21 april 2016 genoemde Heng Samrin als getuige heeft opgeroepen en de transcripten van het filmmateriaal van de Britse filmmaker Robert Lemkin en Cambodjaanse journalist Thet Sambath slechts gedeeltelijk als bewijs heeft toegelaten. Dat waren indertijd voor mij de redenen in oktober 2015 met de behandeling van zaak te stoppen, zoals ik in mijn brief van 21 april 2016 aan u heb uitgelegd.

5. De SCC heeft in haar arrest volstaan met de overweging dat het niet oproepen van Heng Samrin door de TC onredelijk was en heeft een technisch-juridisch overweging gegeven voor het niet tot het bewijs toelaten van (een groot deel van) het filmmateriaal, een overweging die uiteindelijk aanvaardbaar is in het licht van de vrijspraak van Nuon Chea van de executie van soldaten en officials van het Lon Nol regime in Tuol Po Chrey in april 1975.
6. Ten tweede dient vermelding dat op 11 januari 2017 het onderzoek ter terechtzitting in het tweede proces (zaak 002/02) na 274 zittingsdagen formeel is gesloten. In dit tweede proces zijn sinds het begin van de zitting op 8 januari 2015 in totaal 185 getuigen, experts en civiele partijen gehoord. Het requisitoir en de pleidooien zullen worden gehouden in juni 2017 en een vonnis wordt naar alle waarschijnlijkheid vóór het einde van dit jaar verwacht.
7. In het verdere verloop van dit tweede proces sinds mijn brief van 21 april 2016 is de houding van de twee internationale rechters ter zitting ongewijzigd gebleven. Beiden hebben voortdurend blijk gegeven van vooringenomenheid jegens mijn cliënt en medeverdachte Khieu Samphan, niet alleen ter terechtzitting maar ook in hun beslissingen op de vele verzoeken van de verdediging. Nimmer hebben de internationale rechters ook maar enige vraag gesteld aan belastende getuigen die zagen op het vaststellen van hun betrouwbaarheid. Slechts in het geval een getuige

ontlastend voor Nuon Chea verklaarde, kwamen zij in het geweer door ineens kritische vragen te stellen.

8. Ook mijn ernstige twijfels over de professionele competentie van beide rechters werd alleen maar groter. Deze twijfels werden gevoed door de manier waarop dit in omvang enorme proces (zonder twijfel het grootste proces sinds Neurenberg) werd gemanaged. Zo werd er bijvoorbeeld ongebreideld bewijs uit de twee andere onderzoeken (zaken 3 en 4 tegen vier andere verdachten) toegelaten en werden de beschuldigingen constant opgerekt. Dit had tot gevolg dat het na negen jaar voor Nuon Chea nog steeds niet duidelijk was waartegen hij zich nu precies moet verweren. Ook de kennis van internationale rechters van het dossier bleef minimaal en anekdotisch en de historische en geopolitieke inzichten - zo ongelooflijk belangrijk in dit tweede proces - van beide rechters bleef van een bedroevend laag niveau.
9. Ik heb dan ook niet gearzeld ter zitting waar nodig mijn ongenoegen over de gang van zaken te uiten. Bijvoorbeeld heb ik op de allerlaatste zittingsdag, 11 januari 2017, bij de beantwoording van de vraag of er nog een derde proces zou moeten komen – hetgeen hoogst onwaarschijnlijk is – gezegd dat in dat geval absoluut nieuwe rechters zouden moeten komen omdat de huidige nationale en internationale rechters van de TC voortdurend extreme vooringenomenheid in het tweede proces hebben getoond. Ik heb alle rechters ‘*extremely biased*’ genoemd.
10. Maar eerlijk gezegd voldoet de beschrijving ‘extreme vooringenomenheid’ niet aan wat ik de twee internationale rechters verwijt. Het begrip ‘te kwader trouw’ doet er eigenlijk meer recht aan. Ik zal twee voorbeelden geven waaruit dit naar mijn oordeel blijkt.
11. Allereerst opnieuw het voorbeeld van de transcripten van het filmmateriaal van Lemkin en Sambath. Op 19 september 2016 heeft de TC definitief besloten de - voor Nuon Chea cruciale en uitermate ontlastende - transcripten niet tot het bewijs toe te laten, terwijl dit bewijs vele malen relevanter is het tweede proces dan het eerste proces. Met een bizarre redenering over onder meer de methodologie van beide filmmakers en het feit dat zij geen namen wilden prijsgeven vanwege de aan de getuigen toegezegde anonimiteit zijn de transcripten niet als bewijs geaccepteerd.

12. Dat terwijl er in het dossier al ongeveer 11.000 bewijsstukken zijn, in het eindvonnis in de zaak 002/01 in ruime mate van anoniem de auditu bewijs is gebruik gemaakt om bijvoorbeeld moord op burgers gedurende de evacuatie in april 1975 bewezen te achten², en in datzelfde vonnis ook in ruime mate in belastende zin gebruikt gemaakt is van zowel de film *Enemies of the People* als van het boek van Thet Sambath, *Behind the Killing Fields*. Zelden is er naar mijn oordeel in de geschiedenis van het internationaal strafrecht een zo laakbare beslissing geweest. Ter zitting heb ik dan ook meermalen gezegd wat ik van het achterhouden van dit cruciale, ontlastende bewijs vond. Bijvoorbeeld op 22 november 2016 in de ochtend om 10.08 uur:

“And as I said, you’re deliberately withholding that evidence, which is a disgrace, if I might add again, Judge Lavergne, but that’s how it is”.

13. Een tweede voorbeeld is het niet toelaten tot het bewijs van een report van Human Rights Watch uit 2015. Het rapport dat is opgesteld door één van de bekendste deskundigen van de Rode Khmer, de Amerikaanse academicus Steve Heder³, bevatte passages over directe betrokkenheid van onder meer de huidige premier Hun Sen bij de massamoord op Cham Moslims in 1975. Een uitermate relevant en ook zeer betrouwbaar rapport. Deze feiten uit 1975 vormen immers onderdeel van de tenlastelegging en worden nu in de schoenen geschoven van Nuon Chea in plaats van de huidige machthebbers in Cambodja. Een even laakbare beslissing als die over het niet toelaten van de transcripten en een duidelijk zwichten van de internationale rechters voor druk van buitenaf.

14. Ik kan nog meer voorbeelden geven, maar dat lijkt me weinig zinvol.

15. Ik zal ook in de toekomst niet aarzelen gegronde kritiek op deze internationale rechters uit te oefenen. Met regelmaat word ik benaderd door academici of

² Bijvoorbeeld anonieme verklaringen van vluchtelingen die in 1975 bij de Thais-Cambodjaanse grens in vluchtelingenkampen verbleven of anonieme personen uit de provincie opgevoerd door diverse auteurs van boeken over de Rode Khmer.

³ Steve Heder is tevens werkzaam geweest voor zowel de onderzoeksrechters als de aanklagers en is met zijn boek *Seven Candidates for Prosecution* in feite de grondlegger van het tribunaal.

journalisten die mij over de legitimiteit van de ECCC of over de hybride structuur van de ECCC vragen stellen. Deze hybride structuur wordt vaak als mogelijk model gezien voor de berechting van personen die in huidige conflicten oorlogsmisdrijven of misdrijven tegen de menselijkheid plegen.

16. Ik antwoord dan vrijwel altijd dat het van groot belang is dat er allereerst integere, ervaren en in het internationaal strafrecht deskundige rechters worden benoemd. Ik verwijs in dit verband dan meestal naar uitspraken van twee internationale strafrechters die niet alleen deze eigenschappen wel bezitten, maar die tevens een hoge standaard van morele integriteit hebben. U kunt deze uitspraken vinden in de bijlage⁴ die ik heb gestuurd bij mijn brief van 21 april 2016. Gemakshalve memoreer ik ze nogmaals.

17. De Belgische rechter Christine van den Wyngaert zei in 2014 over internationale strafprocessen bij Tribunalen zoals het Internationaal Strafhof het volgende.

‘Trials like these are difficult and complex matters, both from a legal and evidentiary point of view. Moreover, they are challenging on the human level. Sympathy for the victims’ plight and an urgent awareness that this Court is called upon to “end impunity” are powerful stimuli. Yet, the Court’s success or failure cannot be measured just in terms of “bad guys” being convicted and innocent victims receiving reparation. Success or failure is determined first and foremost by whether or not the proceedings, as a whole, have been fair and just. My view is that the trial must be first and foremost fair towards the accused..... In order for a court of law to have the legal and moral authority to pass legal and moral judgment on someone, it is essential, in my view, to scrupulously observe the fairness of the proceedings and to apply the standard of proof consistently and rigorously. It is not good enough that most of the trial has been fair. All of it must be fair.’

18. De uitdagingen die in internationale strafprocessen aan rechters worden gesteld leggen, zoals zij zegt, druk op rechters en met name op de meest fundamentele eis

⁴ Paragrafen 123-133 van Nuon Chea Application for Disqualification of Judges Nil Nonn, Ya Sokhan, Jean-Marc Lavergne and You Ottara;

voor een goede rechter: diens morele integriteit. Rechterlijke morele integriteit is gedefinieerd door de Oostenrijkse rechtsfilosoof Hans Kelsen en wordt met instemming geciteerd door één van de bekendste internationale strafrechters. Radhabinod Pal, in zijn befaamde *dissenting opinion* bij het vonnis van 12 november 1948 van het Tokio Tribunaal zegt:

“<A> measure of freedom from prepossessions, a readiness to face the consequences of views which may not be shared, a devotion to judicial processes, and a willingness to make the sacrifices which the performance of judicial duties may involve”.

19. Het moge duidelijk zijn dat naar mijn stellige overtuiging de internationale rechters van de ECCC die benodigde integriteit ten ene male missen. Alleen tribunalen die rechters selecteren die aan deze criteria voldoen hebben legitimiteit.
20. In de woorden die ik uiteindelijk in het uitdrukkelijke belang van mijn cliënt en diens verdediging heb gebruikt – zowel ter zitting in augustus 2015 als in het bewuste interview in december 2015 - ben ik conform gedragsregel 31 niet onnodig grievend geweest, heb ik in mijn hoedanigheid van advocaat niet onbetamelijk gehandeld en ben ik binnen de grenzen van art. 10 EVRM gebleven. De persoonlijk kritiek op de internationale rechters van de Trial Chamber was hard, maar is steeds in zakelijke bewoordingen gebleven en richtte zich uitsluitend op hun functioneren in rechte. Zoals in mijn brief van 21 april 2016 gesteld, heb ik het in het Schöpfer-arrest door het EHRM ontwikkelde criterium inhoudende dat het publieke vertrouwen in de ‘proper administration of justice’ door een advocaat niet mag worden geschaad dan ook niet geschonden.
21. Gelet op het bovenstaande verzoek ik u ook de aanvullende klacht in al haar onderdelen ongegrond te verklaren. Indien u nog vragen hebt of een nadere toelichting wenst, dan ben ik uiteraard graag bereid deze te geven. Ik ben in februari in Amsterdam.

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in black ink, consisting of a long horizontal stroke with a loop on the left and a vertical stroke on the right.

Victor Koppe